EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2021.10.14.
COM(2021) 632 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a 2020-as exportengedélyekről az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló rendelet szerint

1. Bevezetés

Az egyes, a halálbüntetés, a kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés során alkalmazható áruk kereskedelméről szóló (EU) 2019/125 rendelet[1] (a továbbiakban: rendelet) célja egyrészről a halálbüntetés, másrészt a kínzás és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés nem uniós országokban történő megelőzése. A rendelet az alábbiak szerint különbözteti meg az árukat:

- azon áruk, amelyek a természetüknél fogva csak visszaélésszerű felhasználásra alkalmasak, és nem képezhetik kereskedelem tárgyát (II. melléklet); valamint
- azon áruk, amelyek jogszerű módon is felhasználhatók – ilyenek például a bűnüldözési eszközök (III. melléklet), illetve a terápiás felhasználásra szánt áruk (IV. melléklet).

A III. és IV. mellékletben felsorolt áruk kereskedelmére bizonyos korlátozások vonatkoznak.

A rendelet 26. cikkének (3) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a tagállamoknak nyilvános, éves tevékenységi jelentést kell készíteniük. A jelentésnek tájékoztatást kell tartalmaznia a beérkezett kérelmek számáról, az érintett árukról és országokról, valamint a kérelmekre vonatkozóan hozott határozatokról. A 26. cikk (4) bekezdése kimondja, hogy a Bizottságnak évente jelentést kell készítenie, amelyben összegzi a tagállamok által közzétett éves tevékenységi jelentéseket. A Bizottságnak a jelentést nyilvánosan hozzáférhetővé kell tennie.

Ez a bizottsági jelentés tájékoztatást nyújt a 2020-ban kínzás vagy halálbüntetés során alkalmazható áruk kivitelére vonatkozó tagállami engedélyezési tevékenységekről[2].

Minden tagállam jelentést tett a 11. cikk (1) bekezdése és a 16. cikk (1) bekezdése értelmében megadott vagy elutasított kiviteli engedélyek számáról, valamint a kérdéses árukról és rendeltetési országokról. Néhány esetben a tagállamok illetékes hatóságai jelentést tettek továbbá a kivitelre engedélyezett áruk számáról vagy mennyiségéről, valamint azon végfelhasználók kategóriájáról, amelyeknek az árukat szállították.

Az (EU) 2019/125 rendelet szerinti engedélyek

A rendelet 11. cikkének (1) bekezdése, illetve 16. cikkének (1) bekezdése a III., illetve a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére vonatkozó engedélyt [3] ír elő.

A III. melléklet felsorol egyes, kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmódra vagy büntetés céljára használható árukat. A III.

([1]) HL L 30., 2019.1.31., 1. o.

([2]) Ez a jelentés nem tartalmaz tájékoztatást a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére vonatkozó uniós általános exportengedély (a rendelet V. melléklete) exportőrök általi felhasználásáról.

([3]) A rendelet 2. cikkének d) pontja szerint a „kivitel” „áruknak az Unió vámterületéről történő bármely indítása, beleértve az áruk olyan indítását is, amelyhez vámáru-nyilatkozatra van szükség, valamint áruk indítását vámszabad területen való tárolását követően a 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében”.

mellékletben felsorolt áruk a következő árucsoportokba tartoznak: emberek fogva tartására tervezett áruk; tömegoszlatás céljára és önvédelmi célokra tervezett fegyverek és eszközök; valamint tömegoszlatás vagy önvédelem céljából cselekvőképtelenséget okozó vagy irritáló hatású anyagok vagy egyes kapcsolódó anyagok alkalmazására szolgáló fegyverek és eszközök.

A IV. melléklet egyes, halálos injekciókban felhasználható vegyi anyagokat sorol fel.

A kiviteli engedélyt az érintett tagállamnak a rendelet I. mellékletben felsorolt illetékes hatóságaitól kell beszerezni, kivéve, ha a IV. mellékletben felsorolt áruk kivitelére az V. mellékletben meghatározott uniós általános exportengedélyt használják.

Az uniós általános exportengedélyben felsorolt rendeltetési helyekre irányuló kivitelre általában a valamely tagállam által megadott egyedi vagy globális engedély beszerzése nélkül sor kerülhet. Mostanáig az a megközelítés érvényesült, hogy nem uniós országokat akkor vesznek fel az V. mellékletbe, ha azok megerősítették a vonatkozó nemzetközi megállapodást, és kötelezettséget vállaltak arra, hogy valamennyi bűncselekmény esetében eltörlik a halálbüntetést. Az Európa Tanácsban tagsággal nem rendelkező országok esetében ez az jelenti, hogy az érintett országoknak fenntartás nélkül meg kellett erősíteniük a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának a halálbüntetés eltörlésére irányuló Második Fakultatív Jegyzőkönyvét.

Ha azonban alapos okkal feltételezhető, hogy az exportőr nem tudja teljesíteni az engedély vagy az exportellenőrzési jogszabályok feltételeit, az illetékes hatóság megtilthatja az exportőrnek az uniós általános exportengedély használatát.

Az (EU) 2019/125 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése kimondja, hogy a valamely tagállam által megadott kiviteli engedély lehet egyedi engedély (egy nem uniós országbeli végfelhasználó vagy címzett részére történő kivitelre vonatkozó engedély) vagy globális engedély (egy vagy több meghatározott nem uniós országban egy vagy több meghatározott végfelhasználó vagy forgalmazó részére történő kivitelre vonatkozó engedély) [(4)].

A rendelet 3., 4. és 5. cikke tiltja a II. mellékletben felsorolt áruk kivitelét, behozatalát és továbbítását. Az illetékes hatóságok csak akkor engedélyezhetik a tilalomtól való eltérést, ha bizonyított, hogy az érintett árukat kizárólag a történelmi jelentőségük miatti nyilvános múzeumi kiállítás céljára használják fel (nem uniós országban vagy – a 4. cikk szerint – valamely tagállamban).

2. Megadott és elutasított engedélyek

2020-ban a bejelentett engedélyek teljes száma 247 volt, és 11 tagállam tett arról jelentést, hogy engedélyt adott ki. A többi tagállam arról tájékoztatta a Bizottságot, hogy hozzájuk nem érkezett a rendelet szerinti engedély iránti kérelem.

(4) A 2. cikk p) pontja teljes mértékben meghatározza az „egyedi engedély” fogalmát. A 2. cikk q) pontja teljes mértékben meghatározza a „globális engedély” fogalmát.

Mivel az egyedi engedélynek és a globális engedélynek a rendelet 2. cikkében szereplő fogalommeghatározása nem tartalmaz mennyiségi összetevőt, a megadott engedélyek száma nem jelzi az ezen engedélyek által érintett áruk számát vagy mennyiségét. A tagállamok által a Bizottságnak nyújtott információk jellemzően szintén nem tesznek különbséget az egyedi engedélyek és a globális engedélyek között.

A rendelet értelmében az illetékes hatóságok kötelesek ellenőrizni, hogy a kiviteli engedély tartalmaz-e arra utaló jeleket, hogy a szóban forgó árukat – kivitelük esetén – kínzás vagy más kegyetlen, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés (III. melléklet) vagy halálbüntetés (IV. melléklet) céljára használhatják fel. Ezért a rendelet 20. cikkének (8) bekezdése kimondja, hogy „az illetékes hatóságoknak meg kell kapniuk valamennyi, különösen a végfelhasználóval, a rendeltetési hely szerinti országgal és az áruk végfelhasználásával kapcsolatos információt”.

A tagállamok arról számoltak be, hogy 2020-ban 23 kiviteli engedély iránti kérelmet utasítottak el. A bejelentett elutasítások algériai, andorrai, brazil, kameruni, chilei, kínai, hongkongi, iraki, malajziai, Fülöp-szigeteki, szaúd-arábiai, thaiföldi, ugandai, egyesült arab emírségekbeli és vietnami ügyfelekkel tervezett egyes ügyletekre vonatkoztak. A nem engedélyezett ügyletek elsősorban a III. melléklet 3.1. kódjában [5] felsorolt árukat érintettek; néhány ügylet pedig a III. melléklet 1.1. [6] (Szaúd-Arábia), 2.1. [7] (Algéria), 3.4. [8] (Hongkong, Thaiföld) és 3.6. [9] (Irak) kódjában felsorolt árukat érintett. A Malajziába irányuló tervezett kivitel a IV. melléklet 1.1.(d) kódjában *(pentobarbital nátriumsó)* felsorolt árukat érintette. Egy másik, Hongkongba irányuló tervezett kivitel a IV. melléklet 1.1. kódjában *(Rövid és közepes hatástartamú barbiturát típusú anesztetikumok*) felsorolt árukat érintette.

A rendelet 3., 4. és 5. cikke tiltja a II. mellékletben felsorolt áruk kivitelét, behozatalát és továbbítását. A rendelet lehetővé teszi az illetékes nemzeti hatóságok számára, hogy eltérést engedélyezzenek a tilalomtól, de csak akkor, ha bizonyított, hogy az érintett árukat kizárólag a történelmi jelentőségük miatti nyilvános múzeumi kiállítás céljára használják fel (nem uniós országban vagy – a 4. cikk szerint – valamely tagállamban). Az illetékes hatóságok jelentése szerint 2020-ban nem engedélyeztek ilyen eltéréseket.

E jelentés *1. melléklete* az illetékes nemzeti hatóságok által 2020-ban megadott kiviteli engedélyek számáról nyújt tájékoztatást árukategóriák szerinti bontásban (a rendelet III. és IV. melléklete). Az uniós általános exportengedély (V. melléklet) szerinti kivitel nem szerepel a megadott engedélyek számára vonatkozó adatokban.

([5]) A III. melléklet 3.1. kódjában felsorolt áruk: hordozható fegyverek és eszközök, amelyek vagy egy adag cselekvőképtelenséget okozó vagy irritáló hatású vegyi anyagot alkalmazhatnak.

([6]) A III. melléklet 1.1. kódjában felsorolt áruk: bilincsek és rabláncok (kivéve a közönséges kézbilincseket).

([7]) A III. melléklet 2.1. kódjában felsorolt áruk: elektromos sokkolóbotok.

([8]) A III. melléklet 3.4. kódjában felsorolt áruk: legalább 0,3 % PAVA-t vagy OC-t tartalmazó keverékek és egy oldószer (paprikaspray).

([9]) A III. melléklet 3.6. kódjában felsorolt áruk: cselekvőképtelenséget okozó vagy irritáló hatású vegyi anyagok kibocsátására alkalmas rögzített vagy felszerelhető eszközök, amelyek nagy területet fednek le.

A *2. melléklet* a bejelentett megadott és elutasított kiviteli engedélyek számáról nyújt tájékoztatást árukategóriák szerinti bontásban (III. és IV. melléklet).

A *3. melléklet* a 2017 és 2020 közötti időszakban engedélyezett és elutasított kérelmek számáról nyújt tájékoztatást.

A *4. melléklet* a tagállamok által megadott kiviteli engedélyek számáról nyújt tájékoztatást.

Az *5. melléklet* az engedélyezett kivitel főbb bejelentett rendeltetési helyeiről nyújt tájékoztatást.

A *6. melléklet* a 2020-ban engedélyezett kivitelek végfelhasználására vonatkozóan a Bizottságnak benyújtott információkat foglalja össze.

A *7. és a 8. melléklet* áttekintést nyújt a kivitelre engedélyezett árukról, ezen áruk rendeltetési helyeiről és a bejelentett végfelhasználásukról.